

HISTORISK HÖG NIVÅ PÅ FAKTURERING
OCH BELÄGGNINGSGRAD **SID 5**

OSÄKERHET DÄMPAR PROGNOSEN
NÅGOT FRAMÖVER **SID 6**

ALLT SVÅRARE ATT REKRYTERA CHEFER
OCH MEDARBETARE **SID 19**

MASKINENTREPRENÖRERNAS MEKO-RAPPORTERING VINTERRAPPORT 2021

Urstark branshutveckling men en kraftig oro för framtiden

Hur sammanfattar man ett rekordår för en bransch som genomlidit en pandemi, hotats av en cementkris och drabbats av postpandemins kostnadsökningar för maskiner, reservdelar, material och drivmedel?

Det är en splittrad bild som framträder under läsningen av Maskinentreprenörernas konjunkturrapport för december 2021. Alla de värden som ingår i MEKO visar en positiv utveckling, vilket tyder på ett mycket bra läge i branschen. Framför allt är faktureringsläget och beläggningsgraden på de högsta nivåerna hittills.

Trots att den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, har sjunkit något sedan mätningen i maj, är resultatet mycket positivt. Konfidensindikatorns värde är betydligt högre än i november 2020, och överträffar även mätningen före pandemin i november 2019. MEKO index för maj 2022 är dock den näst lägsta under hela mätperioden. Hur ska man då förstå prognosen för maj 2022?

Enkelt uttryckt sammanfattar den känslan i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge. Styrkan i upp- och nedgången kan man utläsa separat i varje parameter som konfidensindikatorn består av. Prognosen för framtiden är därför snarare ett tecken på att ME:s medlemmar har svårt att se hur den närmaste framtiden kommer gestalta sig.

En både klok och naturlig inställning i den oklara situation vi befinner oss i slutet av 2021, kan jag tycka. De postpandemiska effekter som kommer fram i intervjuundersökningen, med stigande priser på material och drivmedel, och inställda projekt som en konsekvens av en eventuell cementkris, skapar hos våra medlemmar en känsla av osäkerhet.

Företagande är beroende av långsiktigt stabila villkor, och just nu saknas detta. Mycket beroende på

politiska beslut, regeringens hantering av cementkrisen och den återkommande problematiken med tillståndsprocesser för viktiga verksamheter som infrastruktur och gruvbrytning. I ett läge där medlemmarnas framtida intäkter upplevs som osäkra samtidigt som de kan se att kostnader för material, reservdelar och drivmedel stiger resulterar det i en osäkerhet inför framtiden. Vad vi ser är alltså rädslan för krisen efter krisen.

Och där står vi i slutet av 2021, i ett mycket starkt läge för branschen men med en känsla av ovisshet. Alla ekonomiska indikatorer tecknar bilden av en bransch som har goda förutsättningar att fortsätta växa men hejdas av svårigheten att rekrytera medarbetare. Maskinentreprenörernas konjunkturbarometer visar att svårigheten att rekrytera fortsätter öka för alla personalkategorier. Över 90 procent av företagen anger att det är mycket svårt eller svårt att rekrytera kollektivavtalsanställda. Både fakta och min känsla säger mig att kompetensbristen är branschens stora utmaning, både på kort och lång sikt. I min läsning av vinter-MEKON framträder bilden av en fortsatt osäkerhet kring Coroneffekterna gällande maskiner, drivmedel, reservdelar samt kompetensbristen. Coroneffekterna är mycket av ett världsmarknadsproblem medan kompetensförsörjning är något ME i större utsträckning kan påverka. Här handlar det om svenska reformer från politiken men även att branschen gör sig mer attraktiv.

Avslutningsvis konstaterar jag därför att jag känner mig trygg i insikten att vi kan påverka branschens utveckling. Och det är en känsla jag kan sätta i arbete.

Anders Robertsson

vd Maskinentreprenörerna
10 december 2021

TEMA UNDERHÅLL MEKO	4
TEMA ANLÄGGNING	7
TEMA VA	13
TEMA GRUVINDUSTRIN NORRLAND	16
TEMA REKRYTERING	19
TEMA PANDEMINS EFFEKTER	20
TEMA SNÖRÖJNING	24
REGIONALA TABELLER	26

SAMMANFATTANDE PUNKTER

- Trots att den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, har sjunkit något sedan mätningen i maj, är resultatet mycket positivt. Konfidensindikatorns värde är betydligt högre än i november 2020, och överträffar även mätningen före pandemin i november 2019. Framöver förväntas dock en kraftig försämring, prognosen för maj 2022 är det näst lägsta under hela mätperioden.
- Alla de värden som ingår i MEKO visar en positiv utveckling, vilket tyder på ett mycket bra läge i branschen. Framförallt är faktureringsläget och beläggningsgraden på de högsta nivåerna hittills (mätningarna startade i november 2015).
- Företagen vittnar om att det blir allt svårare att rekrytera, oavsett vilken typ av position det handlar om. Allra svårast är det att anställa kollektivanställda, över 90 procent av företagen anger att det är mycket svårt eller svårt. I jämförelse med mätningen i maj har andelen företag som anser att det är mycket svårt att anställa kollektivanställda ökat med 22 procentenheter.
- På riksnivå uppgick de samlade infrastrukturinvesteringarna under första halvåret 2021 till närmare 15,5 miljarder kronor. Om investeringarna fortsätter i samma takt under andra halvåret kan infrastrukturinvesteringarna under 2021 bli ett par procent högre än 2020. Prognosen tyder på en viss minskning i år följt av en kraftig ökning 2022.
- Boverkets senaste regionala byggbehovsberäkning visar att det årligen behövs närmare 59 000 nya bostäder under perioden 2021-2029. Det är visserligen en dämpad prognos mot tidigare beräkning, men mer än vad som producerats per år under de senaste tre åren.
- Det råder fortsatt osäkerhet kring den långsiktiga svenska cementförsörjningen mot bakgrund av det begränsade brytningstillståndet för Cementa i Slite. Detta kan få stora konsekvenser för såväl byggindustrin som gruvsektorn.
- Positiva tecken från gruvindustrin då summan av investeringar inom gruvor och mineralutvinningsindustrin ökade med ca 30 procent under andra kvartalet 2021. Dessutom planerar Kaunisvaara-gruvan i Pajala för utökning 2022. Ansökan för nya tillstånd pågår samtidigt som Naturvårdsverket har ansökt om återkallelse av tillstånd för brytning i befintlig gruva.
- Fortsatt stigande priser på råvarorna koppar, bly och zink.
- Stigande drivmedelspriser och brist på personal är de hot som flest maskinentreprenörer nämner. Även effekterna av pandemin spelar en viktig roll. Som en följd av minskad produktion och leveransstörningar har priserna på material stigit och leveranstiderna på material, reservdelar och maskiner ökat.
- Knappt hälften av företagen anger att de påverkats av pandemin och dess konsekvenser. För det första har leveranstiderna på maskiner och material ökat och för det andra har en del projekt skjutits på framtiden.
- Över sex av tio företag har inte kunnat kompensera för de ökade drivmedelskostnaderna. Det innebär att de stigande bränslepriserna får en direkt effekt på företagets lönsamhet. De företag som kunnat kompensera för prishöjningarna har främst använt sig av löpande priser. På så sätt betalar kunden de ökande kostnaderna.
- När drivmedelskostnaderna stiger kan det leda till en minskad lönsamhet för maskinentreprenörerna. 29 procent av företagen anger att det finns ett tak för hur dyrt bränslet kan bli innan de tackar nej till uppdrag. För de flesta av företagen uppnås den gränsen om drivmedlet blir 2 eller 5 kronor dyrare.
- Knappt hälften av de intervjuade företagen arbetar med snöröjning. Det är en viss minskning jämfört med november 2020, då 53 procent arbetade med snöröjning.

TEMA

UNDERHÅLL

MEKO

Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen, dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

MEKO

maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20	nov-20	maj-21	nov-21	maj-22
134	98	121	84	112	97	122	110	94

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. Nedan beskrivs hur beräkningarna görs.

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka), respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

ARBETSVOLYM

nov-18	maj-19	nov-19	maj-20	nov-20	maj-21	nov-21	maj-22
138,2	146,9	139,3	145,3	141,6	155,9	158,5	154,4

ORDERSTOCK

nov-18	maj-19	nov-19	maj-20	nov-20	maj-21	nov-21	maj-22
127,3	134,7	128,2	127,5	118,1	123,8	128,4	130,4

MASKININVESTERINGAR

nov-18	maj-19	nov-19	maj-20	nov-20	maj-21	nov-21	maj-22
127,0	129,1	128,5	129,5	130,7	134,0	136,3	135,2

FAKTURERINGSLÄGE

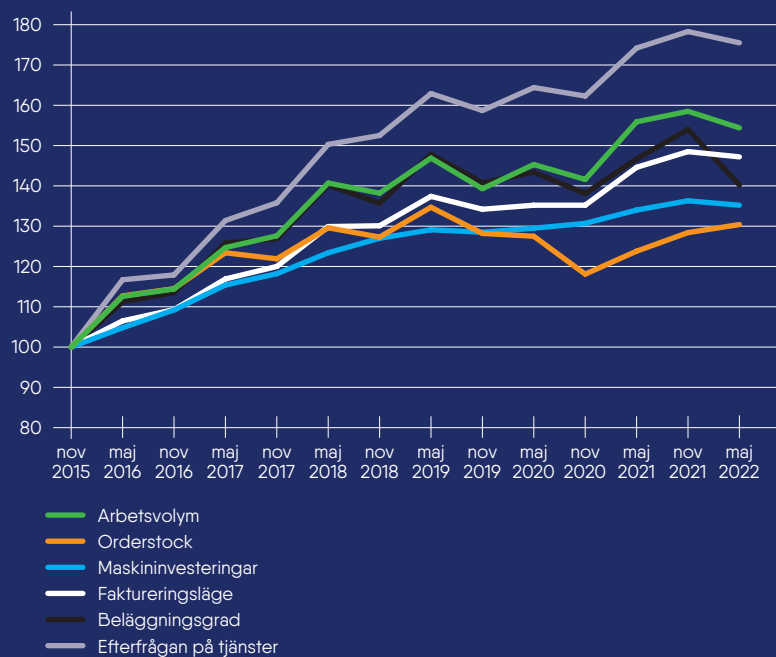
nov-18	maj-19	nov-19	maj-20	nov-20	maj-21	nov-21	maj-22
130,1	137,4	134,2	135,2	135,2	144,6	148,5	147,2

BELÄGGNINGSGRAD

nov-18	maj-19	nov-19	maj-20	nov-20	maj-21	nov-21	maj-22
135,7	147,8	140,8	143,4	138,1	146,7	154,0	140,2

EFTERFRÅGAN PÅ TJÄNSTER

nov-18	maj-19	nov-19	maj-20	nov-20	maj-21	nov-21	maj-22
152,5	162,9	158,7	164,4	162,3	174,2	178,3	175,5

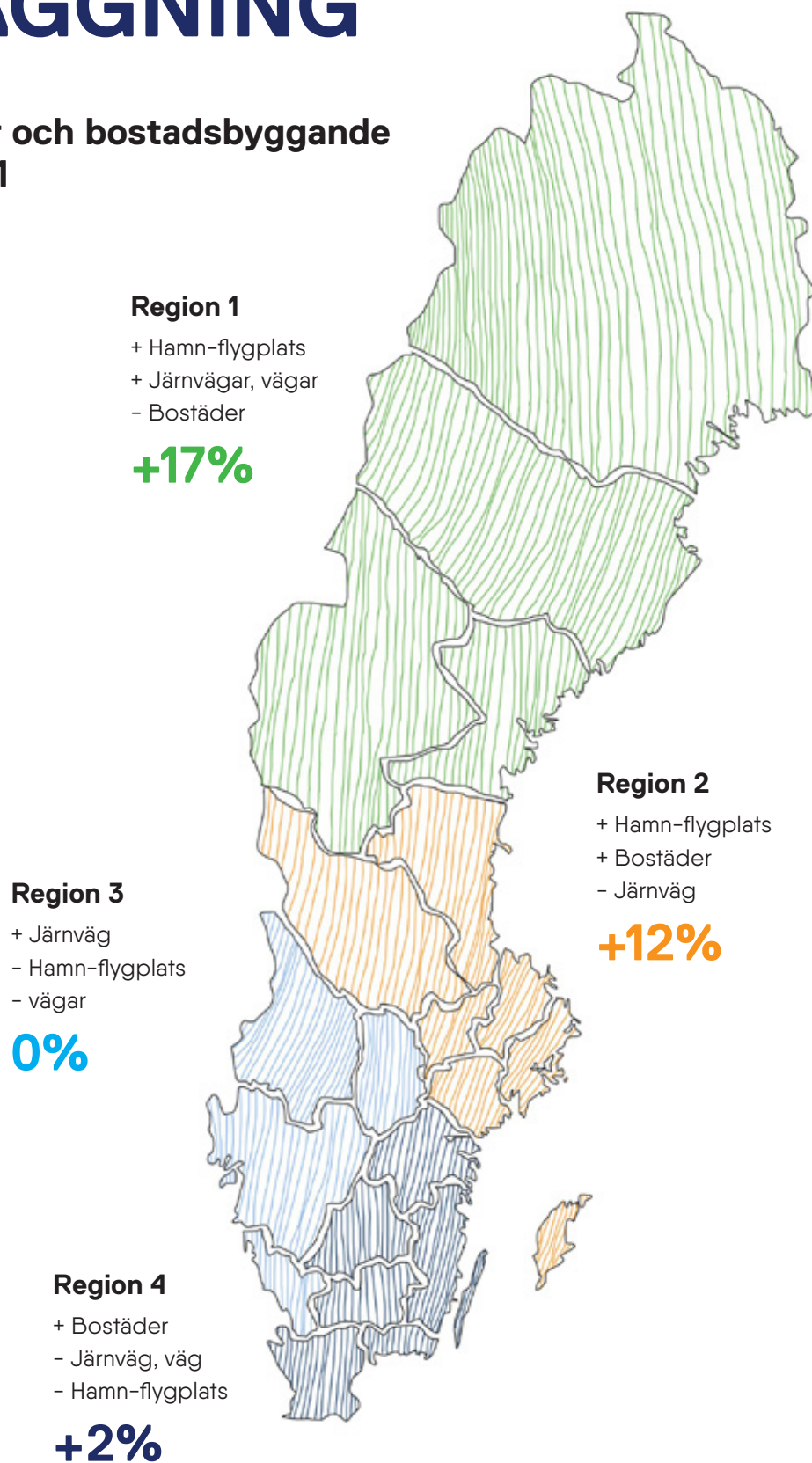

KOMMENTARER TILL UTVECKLINGEN

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, har nu värdet 110, vilket innebär en minskning jämfört med mätningen i maj. Minskningen är väntad, då indikatorns värde ofta sjunker på hösten på grund av säsongsmässig variation. Konfidensindikatorns värde är dock betydligt högre än i november 2020, och överträffar även mätningen före pandemin i november 2019. Framöver förväntas en kraftig försämring, trots att våren ofta brukar vara den mest positiva perioden. Prognosen för maj 2022 är det näst lägsta under hela mätperioden.
- Arbetsvolymen ökade med knappt 2 procent jämfört med maj 2021 och befinner sig fortsatt på historiskt höga nivåer. Dock blev arbetsvolymen något lägre än vad som förväntades i senaste rapporten. Prognosen för de kommande sex månaderna indikerar en utplaning av arbetsvolymen på en fortsatt hög nivå.
- Orderstocken utvecklades positivt och överträffade den vanligtvis starkare perioden i maj. Utvecklingen var något svagare än förväntningarna i förra rapporten. Orderstocken ligger nu på samma nivå som innan pandemin. Den positiva utvecklingen bedöms fortsätta de kommande sex månaderna.
- Maskininvesteringarna ökade med nära 2 procent jämfört med maj 2021 och värdet är en högstanotering sedan november 2018. Maskininvesteringarna förväntas vara på fortsatt mycket höga nivåer.
- Faktureringsläget speglar arbetsvolymerna ganska väl och ökade under november med knappt 3 procent. Faktureringsläget är rekordhøgt historiskt sett och har ökat med nära 10 procent de senaste 12 månaderna. Under de kommande sex månaderna förväntas faktureringsläget vara stabilt.
- Beläggningsgraden fortsätter att utvecklas starkt och ökade med knappt 5 procent jämfört med maj månads mätning. Beläggningsgraden befinner sig därmed på den högsta nivån någonsin, dessutom i den säsongsmässigt svagaste perioden. Utvecklingen var dessutom starkare än vad som bedömdes i den senaste mätningen. Förväntningarna för de kommande sex månaderna indikerar en tillbakagång till mer normala nivåer.
- Efterfrågan på tjänster, som ju i stora delar är orsaken till de andra parametrarnas utveckling, visar även den en kraftig ökning. Ökningen från maj månad till november i år blev drygt 2 procent, en lite svagare utveckling än vad som bedömdes i maj 2021. För de kommande sex månaderna bedöms efterfrågan vara fortsatt stark, men något lägre än i nuläget.

TEMA ANLÄGGNING

Infrastruktur och bostadsbyggande prognos 2021

Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande, tillsammans med en prognos för perioden 2021–2023. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Redovisning i fasta priser av både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Prognosen 2021–2023 visar procentuell förändring jämfört med föregående år.

I Sverige uppgick de samlade infrastrukturinvesteringarna under första halvåret 2021 till närmare 15,5 miljarder kronor. Om investeringarna fortsätter i samma takt under andra halvåret, kan infrastrukturinvesteringarna under 2021 bli ett par procent högre än 2020. Utvecklingen är splittrad och mot bakgrund av utfallet under första halvåret i år är det bara väginvesteringarna som utvecklas positivt. Utfallet inom Hamn-flygplats indikerar en negativ rekyl från fjolårets uppgång och även järnvägsinvesteringarna ser ut att falla tillbaka ytterligare efter nedgången 2020. Under 2022 väntas däremot samtliga sektorer att utvecklas i positiv riktning och totalt kan investeringsvolymen komma att växa med 40 procent. 2023 väntas järnvägsbyggandet ta fart samtidigt som investeringsvolymen inom Hamn-flygplats väntas minska efter en kraftig ökning 2022. I Göteborg fortgår den största hamnutbyggnaden sedan 1970-talet och det pågår även stora projekt i Trelleborg och Norrköping. När det gäller järnvägsinvesteringarna är det flera stora projekt som sticker ut, bland annat Västlänken, dubbelspåret mellan Ängelholm och Helsingborg, Varbergstunneln, Norrbottenbanan samt tunnelbaneutbyggnaden i Stockholm. Samtidigt som det sker satsningar i det statliga vägnätet genererar det tilltagande bostadsbyggandet utbyggnadsbehov inom det kommunala vägnätet.

Riket

INFRASTRUKTURINVESTERINGAR 2019-KV 1-2 2021, PROGNOIS 2021-2023. MKR, 2020 ÅRS PRISER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Väg	20 464	18 018	10 524	+10%	+25%	0%
Hamn-flygplats	1 305	1 980	363	-15%	+100%	-30%
Järnväg	10 964	9 970	4 581	-15%	+30%	+30%
Totalt	32 734	29 968	15 468	-7%	+40%	+15%

Källa: Byggfakta, NAVET Analytics

BOSTADSBYGGANDE 2019-KV 1-2 2021, PROGNOIS 2021-2023. PÅBÖRJADE LÄGENHETER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Småhus	10 639	9 837	9 535	+15%	+10%	0%
Flerbostadshus	37 942	41 543	36 335	+10%	-5%	+5%
Totalt	48 581	51 379	45 870	+11%	-1%	+4%

Källa: SCB

Nystartade projekt

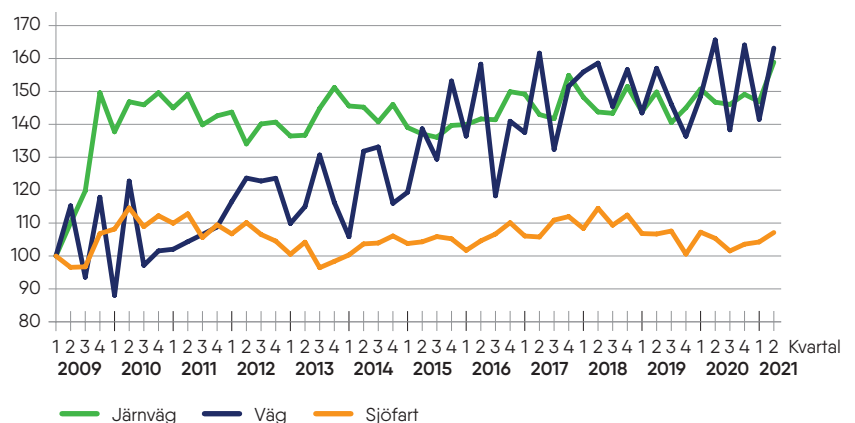
NYSTARTADE PROJEKT 2021-01-2021-06

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Basunderhåll av järnväg, Västkustbanan Syd	Järnvägs-spår	Västra Götaland	Göteborg	2021-04	833
Spårbyte samt kontaktledningsupprustning sträckan Borås-Varberg	Järnvägs-spår	Västra Götaland	Borås	2021-04	750
Förbättringsåtgärder längs Österlenbanan mellan Ystad-Simrishamn, etapp 2	Järnvägs-spår	Skåne	Simrishamn	2021-06	500
Ombyggnad av väg, Vårgårda-Ribbingsberg E20	Väg/gata	Västra Götaland	Vårgårda	2021-02	378
Basunderhåll järnvägsanläggning Västra och Södra Stambanan	Järnvägs-spår	Södermanland	Gnesta	2021-05	364
Stationsåtgärder vid Stockholms Central	Järnvägs-spår	Stockholm	Stockholm	2021-05	360

Källa: Byggfakta

Transportvolym

INDEX 2009 Q1 = 100

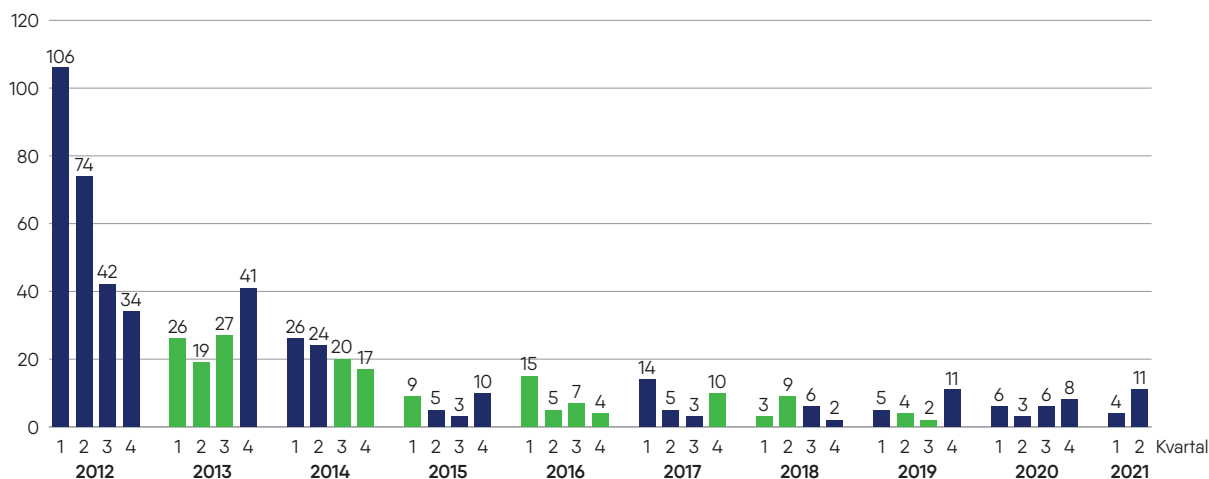

Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

ANTAL BEVILJADE BYGGLOV 2012Q1-2021Q2

Källa: Byggfakta

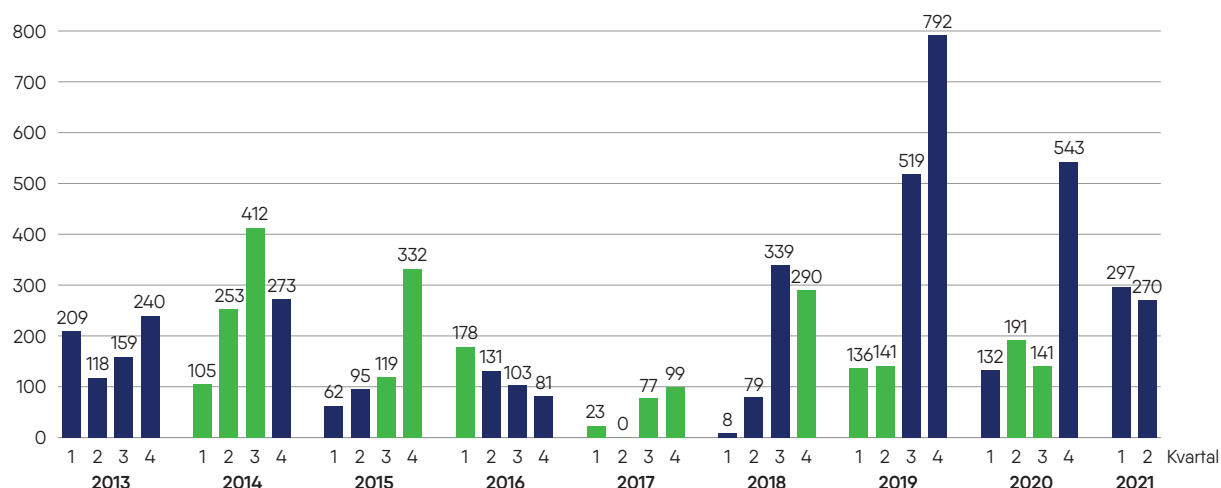
Vindkraftverk under byggnation

Vindkraftverk	2019				2020				2021			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Tillkommande MW	136	141	519	792	132	191	141	543	297	270		

Källa: Svensk Vindenergi

I slutet av 2020 slutade Svensk Vindenergi att publicera antal enheter, därför redovisas nu tillkommande MW

VINDKRAFTVERK UNDER BYGGNATION, ANTAL

Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Boverkets senaste regionala byggbehovsberäkning visar i huvudalternativet att det årligen behövs närmare 59 000 nya bostäder under perioden 2021–2029. Det är visserligen en dämpad prognos mot tidigare beräkning, men mer än vad som producerats per år under de senaste tre åren.
- Svensk Vindenergi rapporterar att det har tagits investeringsbeslut på nästan 15 miljarder kronor i svensk vindkraft under första halvåret 2021. Projekten kan dock försvåras av brist på tillstånd, restriktioner i elnätet samt Försvarsmaktens stoppområden.
- Trots pandemin uppvisade kommunsektorn ett rekordresultat 2020, vilket tillsammans med fallande arbetslöshet och förbättrad konjunktur ger goda ekonomiska förutsättningar för investeringar de närmaste åren.
- Det finns en trend att flytta längre från stadskärnorna och arbetsplatsen, vilket kan gynna mindre och medelstora städer samt kransorter och storstadsnära landsbygd. Detta kan skapa behov av infrastrukturförstärkningar.
- En växande e-handel bidrar till ökade transporter och pandemin har förstärkt utvecklingen med en ökad distanshandel. En sådan utveckling inverkar positivt på behovet av såväl infrastrukturinvesteringar som lagerutbyggnad.
- Det låga ränteläget är gynnsamt för offentliga investeringar. Enligt Riksbankens senaste utspel väntas den första höjningen under senare delen av 2024. Signaler från marknaden indikerar dock en höjning tidigare än så.
- Prognoserna för investeringar inom väg och järnväg är positiva totalt sett under perioden 2021–2023. Inom hamn och flygplats är prognosen mycket positiv för 2022 och även under perioden 2021–2023 som helhet, men samtidigt mycket ryckig.

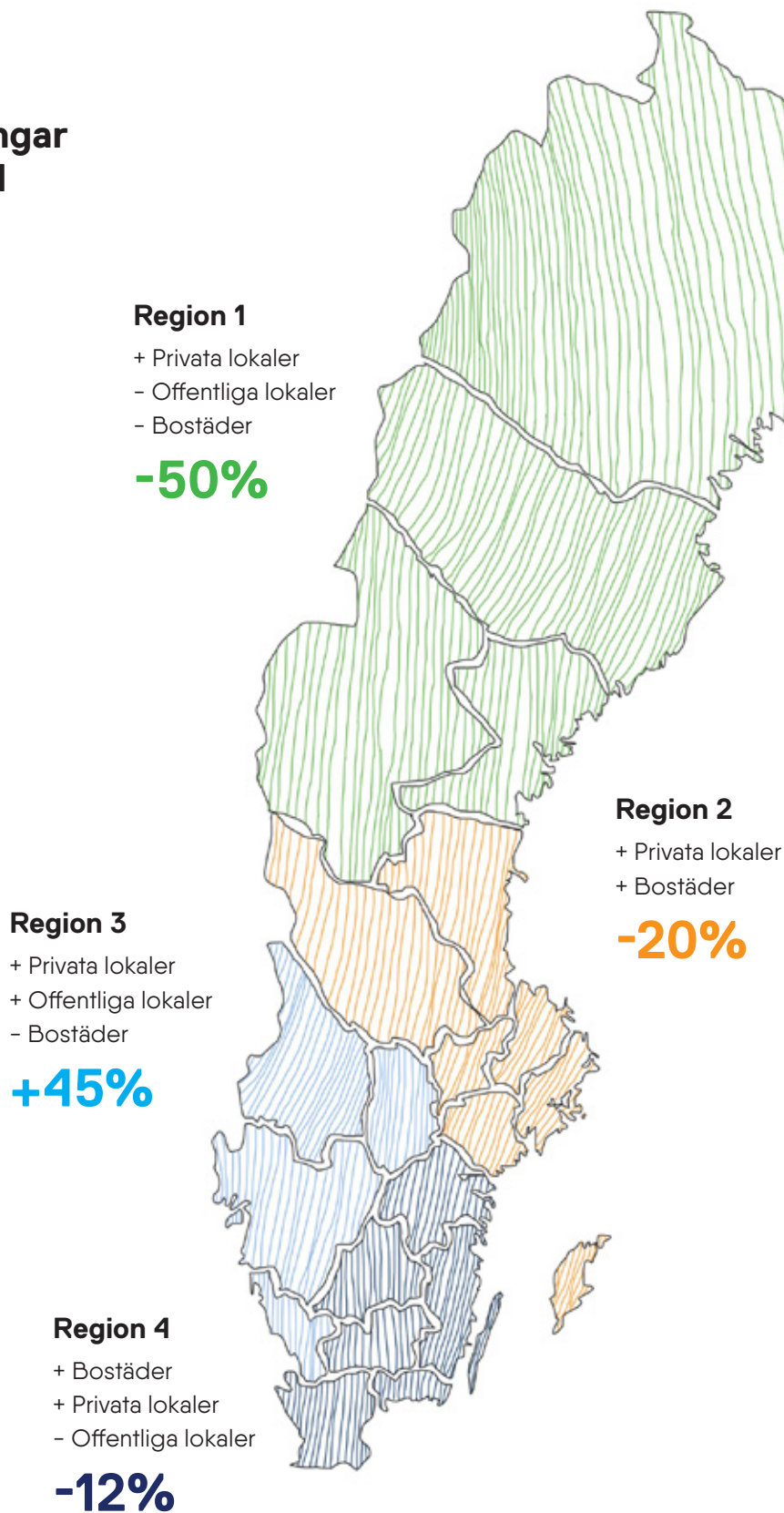
Negativa faktorer

- SCB:s befolkningsframskrivning till 2029 har dämpats väsentligt. Den nya beräkningen visar en årlig ökning med 50 000 nya invånare per år. Dels väntas barnafödandet minska, dels väntas en lägre migration.
- Det råder fortsatt osäkerhet kring den långsiktiga lösningen av den svenska cementförsörjningen mot bakgrund av det begränsade brytningstillståndet för Cementa i Slite. Detta kan få stora konsekvenser för såväl byggindustrin som gruvsektorn.
- Swedavias investeringar minskade med 60 procent under första halvåret 2021. Orsaken var bland annat ett pausat projekt; Pir G på Arlanda Airport.
- En granskning från Riksrevisionen visar att Trafikverket systematiskt underskattar kostnaderna för ny infrastruktur, särskilt under planeringsfasen. Detta kan leda till att det saknas budgetutrymme för vissa projekt.
- Efter det senaste årets omfattande satsningar inom gruvindustrin kan investeringarna komma att minska igen.
- Etablering av hem- och distansarbete kan på sikt innebära att belastningen på infrastrukturen minskar lokalt.
- Risk för viss osäkerhet och turbulens i samband med valet 2022, vilket kan innebära att projekt skjuts fram eller bantas.

TEMA

VA

VA-investeringar prognos 2021

Nyinvesteringar

PÅBÖRJAD NY-, TILL- OCH OMBYGGNAD AV VA,
2019-KV 1-2 2021, PROGNOSEN 2021-2023
MKR 2020 ÅRS PRISER

Region	2018	2019	Kv 1-2 2020	P2020	P2021	P2022
Region 1 (nord)	170	157	31	-50%	+400%	+30%
Region 2 (mitt/öst)	1 179	1 148	752	-20%	+40%	-10%
Region 3 (väst)	764	1 023	1 663	+45%	-10%	-60%
Region 4 (södra)	791	739	436	-12%	-10%	-10%
Riket	2 905	3 068	2 882	+2%	+15%	-20%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

Nystartade projekt

NYSTARTADE PROJEKT 2021-01-2021-06

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Ombyggnad av ledningar, gata, spårväg mm i Göteborg	Avloppsledningar	Västra Götaland	Göteborg	2021-06	500
Omledning av ledningar mm i Göteborg	Vattenledningar	Västra Götaland	Göteborg	2021-06	500
Nybyggnad av överföringsledning mellan Väner och Trollhättan	Vattenledningar	Västra Götaland	Trollhättan	2021-05	200
VA-utbyggnad i Strängnäs kommun	Vattenledningar	Södermanland	Strängnäs	2021-02	150
Utbyggnad av VA-ledningar och pumpstationer i Bålsta	Vattenledningar	Uppsala	Håbo	2021-03	120
Nybyggnad av dagvattenparker i Botkyrka	Avloppsledningar	Stockholm	Botkyrka	2021-01	95

Källa: Byggefakta

Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Bostadsbyggandet väntas öka de närmaste tre åren, vilket genererar VA-investeringar.
- Enligt Branschorganisationen Svenskt Vatten har investeringsbehovet ökat från 16 till 23 miljarder per år. En stor del av Sveriges VA-system byggdes under 1950-, 60- och 70-talet och behöver därmed moderniseras.
- Kommuner, fastighetsbolag och andra beställare kommer att behöva ta fram planer för skydd mot skyfall och annan översvämning. Bakgrunden är växande krav från både Länsstyrelsen och försäkringsbolag.
- Tillgången till rent dricksvatten blir allt viktigare på grund av ett förändrat klimat, oregelbunden nederbörd och längre tider av torka. Delar av Sverige, bland annat Öland och Gotland, har redan idag periodvis betydande problem.
- Enligt en enkät gjord av SKR väntas många kommuner genomföra stora VA-investeringar framöver. De regionala skillnaderna är tydliga. Ny- och utbyggnadsbehoven är störst i storstäder och tillväxtregioner, medan övriga kommuner främst väntas satsa på underhåll och renovering.
- Kraftigt höjda statsbidrag har förbättrat kommunernas balansräkning. När ekonomin nu vänder uppåt stärks de offentliga finanserna, vilket skapar förutsättningar för investeringar.
- Belastningen på befintliga anläggningar ökar i takt med en stabil befolkningsökning. Detta skapar behov av såväl utbyggnad som reinvesteringar.
- Fortsatt lågt ränteläge är gynnsamt för de kommunala VA-investeringarna.
- De stora industriinvesteringarna i norra Sverige väntas skapa behov av VA-investeringar.

Negativa faktorer

- Det finns ett påtalat kapacitetsunderskott hos utförare, konsulter och i beställarledet, vilket bromsar investeringstakten.
- Befolkningstillväxten väntas sakta in.
- Den pågående pandemin kan innebära fortsatta problem med material- och komponentbrist. Pandemin kan dessutom leda till att investeringar skjuts fram i tiden om konjunkturen skulle visa tecken på att bromsa in.
- Enligt Svenskt Vatten behöver VA-taxorna i Sveriges kommuner i genomsnitt fördubblas för att klara de stora investeringsbehoven. Det finns risk att en sådan höjning kan vara politiskt svår att få igenom.
- Den fortsatta osäkerheten kring tillgången på cement i Sverige är ett hot mot såväl bygg- och anläggningsbranschen som gruvindustrin. Båda dessa sektorer påverkar VA-sektorn.
- Det är möjligt att utländska aktörer etablerar sig på marknaden. Det beror på kapacitetsbristen hos de svenska aktörerna samt en hög efterfrågan.

TEMA GRUVINDUSTRIN NORRLAND

Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

PÅBÖRJAD NY-, TILL- OCH OMBYGGNAD, 2019-KV 1-2 2021, PROGNOSEN 2021-2023

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Malm- och gruvindustri*	2	152	0	0%	1500%*	0%

* Enligt Byggfakta finns det ett större nybyggnadsprojekt 2022, dock är uppgifterna knapphändiga om storlek och kostnad. Det finns inga rapporterade planer för 2023.

Pågående och kommande projekt

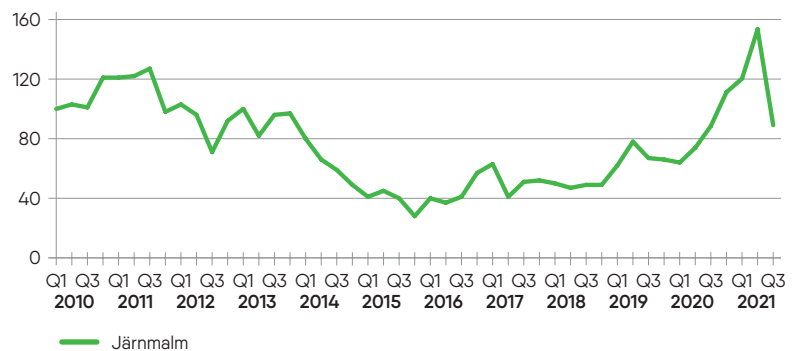
PÅGÅENDE OCH KOMMANDE PROJEKT 2015-2022

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Kaunisvaarprojektet	Nytt gruvområde	Norrbottnen	Pajala	2022-01	2 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbottnen	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbottnen	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbottnen	Kiruna	2015-06	300

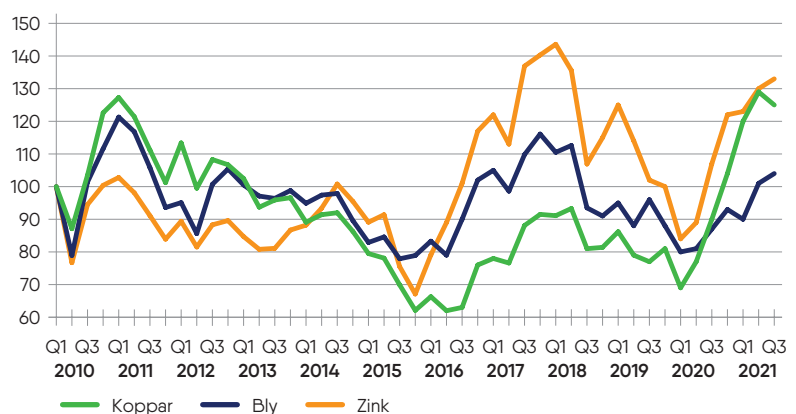
Källa: Byggfakta

Råvaror

PRISER FÖR JÄRNMALM, INDEX 2010 Q1 = 100

PRISER FÖR KOPPAR, BLY OCH ZINK, INDEX 2010Q1 = 100

Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Järnmalmgruvan Kaunisvaara i Pajala planerar för utökning 2022. Ansökan för nya tillstånd pågår. Samtidigt har Naturvårdsverket ansökt om återkallelse av tillstånd för brytning i befintlig gruva där dom faller den 13 januari.
- Summan av investeringar inom gruvor och mineralutvinningsindustrin steg under andra kvartalet 2021 med ca 30 procent, enligt SCB:s investeringsenkät.
- För att klara den gröna omställningen och elektrifieringen behövs flera kritiska råmaterial. Många av råmaterialen kan utvinnas i Sverige.
- Det fortsatt höga priset på koppar och zink skapar incitament för nya investeringar inom mineralutvinningsindustrin.
- Den svenska ekonomin är stark och företagen är fortsatt positiva, även om företag inom vissa sektorer är något mer försiktiga, enligt Konjunkturinstitutets mätningar.
- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk har ökat under tredje kvartalet. Kapacitetsutnyttjandet är nu 96,1 procent och är därmed högre än samma period föregående år.

Negativa faktorer

- Orderingången för gruv- och mineralutvinningsindustrin minskade med 17 procent under tredje kvartalet i år jämfört med samma period 2020.
- Gruvindustrin ligger i områden där höga naturvärden finns och rennärigen är stark, vilket kan leda till konflikter. Miljöprövningar försenar eller stoppar projekt inom mineralutvinning.
- Brist på material leder till stigande priser.
- Ökade transportkostnader pga stigande bränslepriser.
- Priset på järnmalm har sjunkit sedan första kvartalet i år. Produktionen av stål i Kina har minskat, vilket troligen påverkat järnmalspriset globalt.
- Ökade svårigheter att rekrytera ny personal kan bromsa gruvprojekten.
- För att de framtida gruvprojekten ska kunna genomföras enligt plan behöver fler välja att bo i Norrland, för att arbeta både i gruvorna och i andra verksamheter.

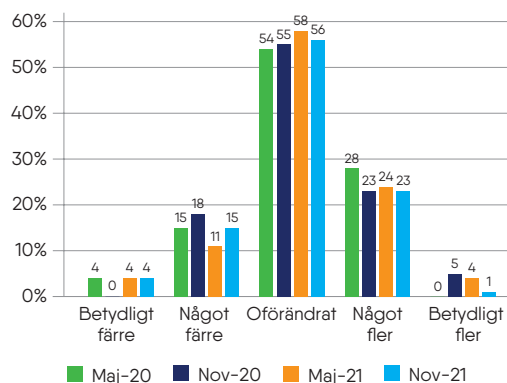
TEMA

REKRYTERING

Rekryteringsläget

Drygt hälften av företagen har lika många anställda nu som för ett år sedan, vilket tyder på en stabilitet i branschen. Överlag syns en svag positiv trend: 24 procent av företagen har något fler eller betydligt fler anställda, medan 19 procent av företagen har något eller betydligt färre anställda. Jämfört med resultaten från maj 2021 syns en svag negativ trend. I november anger något fler företag att de har minskat antalet anställda jämfört med i maj. Den här variationen kan dock bero på säsongsvariationer eftersom de flesta arbetsgivare har fler uppdrag under sommarhalvåret.

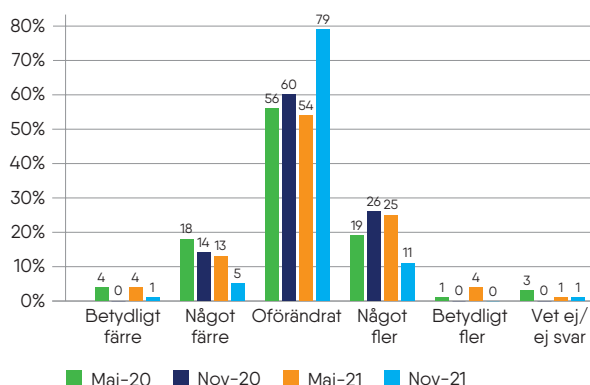
ÄR NI FLER ELLER FÄRRE ANSTÄLLDA NU JÄMFÖRT MED SAMMA TIDPUNKT FÖRRA ÅRET?

Procent
Bas: 80

En stor majoritet, 79 procent, av företagen anger att deras behov av inhyrd arbetskraft är oförändrat jämfört med för ett år sedan. 11 procent anger att de behöver mer inhyrd arbetskraft idag, 6 procent anger att de behöver mindre. Jämfört med i våras har antalet företag som har ett något större behov av inhyrd arbetskraft minskat. Sammantaget verkar behovet av inhyrd arbetskraft ha stabiliserats, då allt fler anger att behovet är oförändrat. Trots att det skett en stabilisering, efterfrågar fortfarande vart tionde företag något mer inhyrd arbetskraft.

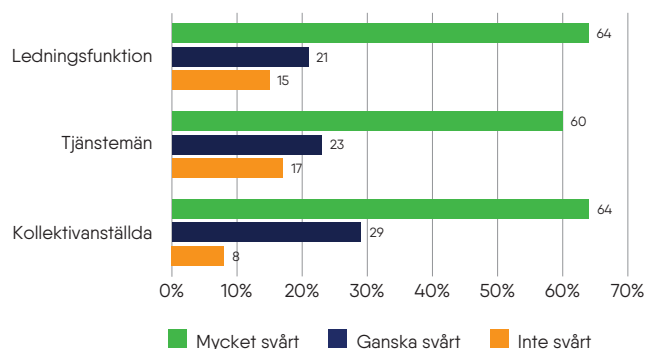
HUR SER BEHOVET AV INHYRD ARBETSKRAFT UT IDAG JÄMFÖRT MED SAMMA TIDPUNKT FÖRRA ÅRET?

Procent
Bas: 80

Företagen vittnar om att det blivit ännu svårare att rekrytera personal i alla kategorier jämfört med i maj 2021. Oavsett om det gäller personer i ledningsfunktion, tjänstemän eller kollektivanställda anger ca 60 procent att det är mycket svårt att rekrytera ny personal. Allra svårast är det att anställa kollektivanställda, över 90 procent av företagen anger att det är mycket svårt eller svårt. Jämfört med mätningen i maj 2021 svarar alltfler företag att det är mycket svårt att rekrytera. Exempelvis bedömer nu 60 procent av företagen att det är mycket svårt att rekrytera tjänstemän, i maj var det endast 25 procent.

HUR SVÅRT ÄR DET ATT HITTA DEN PERSONAL SOM BEHÖVS?

Procent
Bas: 80, svarsfrekvens: kollektivanställda 83%, Tjänstemän 59%, Ledningsfunktion 49%

TEMA

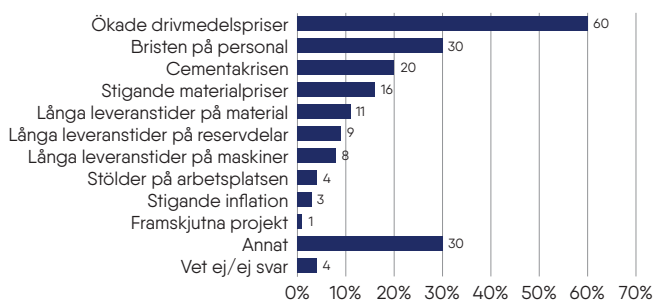
PANDEMINS EFFEKTER

Branschens utmaningar

Högre materialpriser, längre leveranstider och stigande drivmedelspriser har varit några av förändringarna för maskinentreprenörerna under det senaste året. För att spegla hur maskinentreprenörernas förutsättningar har förändrats, har företagen fått frågor om vilka utmaningar de möter i sin verksamhet.

Framförallt är ökade drivmedelspriser en utmaning för maskinentreprenörerna. 60 procent av företagen anger bränslepriserna som ett hot. Bristen på personal är det hot som nämnts av näst flest företag: 30 procent av företagen ser rekryteringsproblem som ett av de centrala hoten. Dessutom nämner vart femte företag Cementakrisen som ett hot. Flera av hoten beror på produktions- och leveransstörningar under pandemin. Bland annat stigande materialpriser samt långa leveranstider på material, reservdelar och maskiner. Kategorin "Annat" innehåller främst hot kopplade till hög konkurrens och ökade miljökrav.

VILKA ÄR DE STÖRSTA HOTEN PÅ DIN MARKNAD JUST NU?

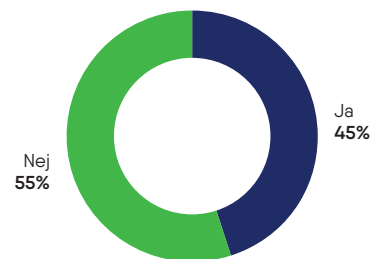
Procent
Bas: 80

Förändrade förutsättningar

45 procent av maskinentreprenörerna anger att pandemin påverkat deras verksamhet. Framförallt har företagen påverkats av längre leveranstider, både på maskiner (14 procent) och på material (14 procent). 14 procent av företagen anger också att projekt har skjutits på framtiden. Detta vägs upp något av den bild som andra företag gett när de svarat "Annat".

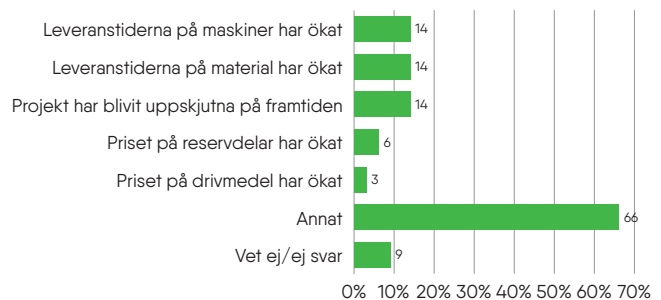
Här beskriver flera företag att de fått mer att göra, framförallt i uppdrag av privatpersoner. Företagen beskriver även att sjukfrånvaron har ökat.

HAR DU UPPLEVT NÅGRA KONSEKVENSER AV PANDEMINS FÖR DINA UPPDRAG?

Procent
Bas: 80

PÅ VILKA SÄTT UPPLEVER DU ATT KONSEKVENSERNA AV PANDEMINS HAR PÅVERKAT DINA UPPDRAG?

Procent
Bas: 35

Flera av företagen anger att projekt har skjutits på framtiden och samtidigt vittnar många företag om att de har svårt att rekrytera lämplig personal. Det öppnar för en möjlighet att vidareutbilda sin personal. Sammanlagt 43 procent av företagen kan tänka sig att utbilda sin personal istället för att varsla, om beläggningen är låg. En liten del anger dock att de behöver ekonomiskt stöd för att kunna vidareutbilda sina anställda. De företag som inte kan tänka sig att vidareutbilda sin personal vid låg beläggning, anger att de redan har den kunskap de behöver i företaget samt att de inte har ekonomisk möjlighet att utbilda.

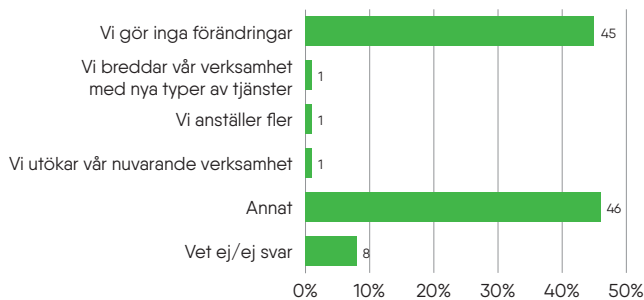
OM DU HAMNAR I EN SITUATION MED FÖR LÅG BELÄGGNING, SKULLE DET VARA ETT ALTERNATIV ATT UTBILDA DIN PERSONAL I STÄLLET FÖR ATT VARSLA OCH SÄGA UPP DEM?

Procent
Bas: 80

Knappt hälften av företagen, 45 procent, anger att de inte har gjort några förändringar i sitt arbete för att hantera konsekvenserna av pandemin. Endast ett fåtal av företagen har breddat eller utökat sin verksamhet för att hantera förändringarna på marknaden. Under "Annat" anger företagen främst att de infört nya regler kring hygien och avstånd på arbetsplatsen, att de anställda ska stanna hemma när de är sjuka samt arbeta hemifrån i den mån det är möjligt.

HUR HANTERAR DU KONSEKVENSERNA AV PANDEMIN FÖR DITT FÖRETAGANDE?

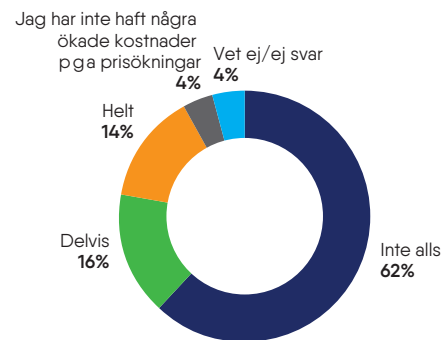

Procent
Bas: 80

Stigande priser på drivmedel

Företagen ser stigande kostnader, framförallt på drivmedel, som ett hot mot deras verksamhet. 62 procent av företagen anger att de inte kunnat kompensera för de ökade kostnaderna. Det innebär att de ökade kostnaderna får en direkt effekt på företagets lönsamhet. 16 procent har delvis kunnat kompensera för prishöjningarna, 14 procent har helt kunnat kompensera de ökade utgifterna.

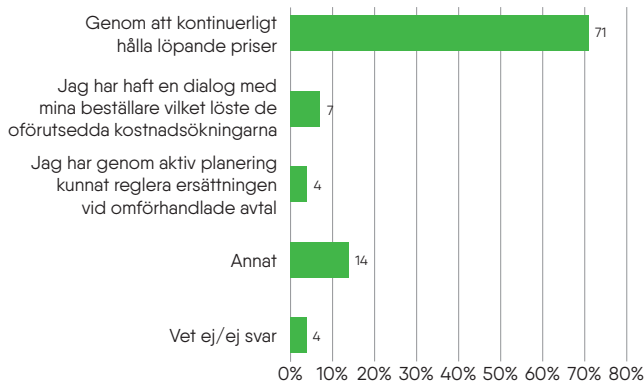
I VILKEN UTSTRÄCKNING HAR DU KUNNAT KOMPENSERA DIG FÖR DEN SENASTE TIDENS ÖKADE KOSTNADER PÅ BL A MATERIAL, SLITDELAR OCH/ELLER DRIVMEDEL?

Procent
Bas: 80

Företagen har framförallt kunnat kompensera för prisökningarna genom att hålla löpande priser. Ett fåtal företag har i dialog med sina beställare kunnat kompensera för de ökade kostnaderna och några har kunnat reglera priserna vid omförhandling av avtal.

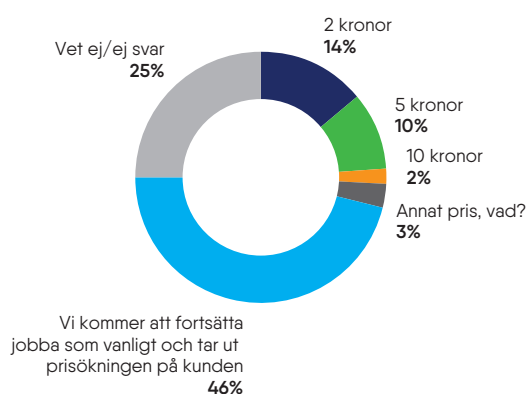
HUR HAR DU I HUVUDSAK KOMPENSERAT FÖR KOSTNADSÖKNINGARNA PÅ MATERIAL, SLITDELAR OCH/ELLER DRIVMEDEL?

Procent
Bas: 28

En kraftig ökning av priserna på drivmedel kan leda till att maskinentreprenörer väljer att tacka nej till uppdrag och i längden säga upp medarbetare. Totalt 29 procent av företagen anger att det finns ett tak för hur dyrt bränslet kan bli innan de tackar nej till uppdrag. För de flesta av företagen uppnås den gränsen om drivmedlet blir 2 eller 5 kronor dyrare. Knappt hälften av företagen säger dock att de kommer fortsätta jobba som vanligt och ta ut prisökningen på kunden.

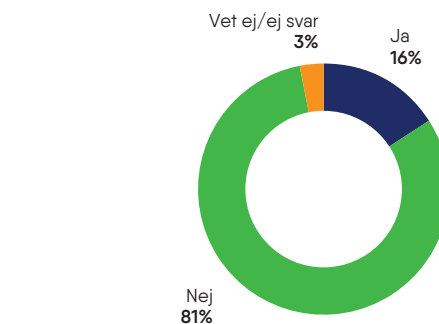
HUR MYCKET DYRARE KAN BRÄNSLET BLI INNAN DU VÄLJER ATT STÄLLA MASKINEN OCH TACKA NEJ TILL JOBB OCH DÄRMED TVINGAS SÄGA UPP MEDARBETARE?

Procent
Bas: 80

En stor majoritet av företagen (81 procent) tänker i nuläget inte på att tacka nej till jobb på grund av stigande bränslepriser. 16 procent av företagen funderar dock på att tacka nej till uppdrag.

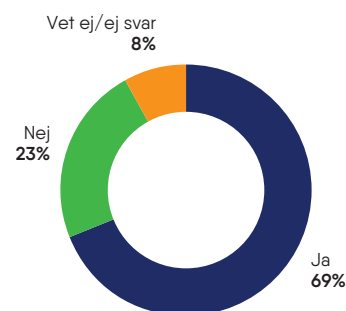
FUNDERAR DU REDAN IDAG PÅ ATT TACKA NEJ TILL JOBB P G A STIGANDE BRÄNSLEPRISER?

Procent
Bas: 80

Av de företag som nu funderar på att tacka nej till jobb, har 69 procent redan idag tackat nej till uppdrag eftersom att bränslepriserna har stigit kraftigt. För dessa företag har de stigande bränslepriserna redan fått en direkt effekt på deras orderingång. Mindre företag verkar drabbas hårdare, då det är en större andel av de mindre företagen som funderar och/eller tvingats tacka nej till uppdrag.

HAR DU REDAN IDAG TVINGATS TACKA NEJ TILL JOBB P G A STIGANDE BRÄNSLEPRISER?

Procent
Bas: 13

TEMA

SNÖRÖJNING

Knappt hälften av de intervjuade företagen arbetar med snöröjning. Det är en viss minskning jämfört med november 2020, då 53 procent arbetade med snöröjning. Andelen är störst bland företag med 10-24 och fler än 25 anställda. Två av tre av de minsta företagen tar inte snöröjningsuppdrag. Det är ingen större skillnad mellan regionerna.

TAR DU SNÖRÖJNINGSUPPDRAG?

Procent
Bas: 80

Av de företag som svarade att de tar snöröjningsuppdrag uppgav hela 70 procent att de gör det av andra anledningar, nästan alla svarade att de gör det för att få beläggning på vintern. Knappt 2 av 10 svarade att de gör det eftersom de sysslat med snöröjning länge. För ett år sedan angav 40 procent av de intervjuade företagen att anledningen var att kunna hålla kvar duktig personal till våren, i årets undersökning var det ingen som angav det skälet. 5 procent uppger att det är för att de har en rimlig förtjänst och att de har en inkörd organisation för den typen av uppdrag.

VAD ÄR HUVUDSKÄLET TILL ATT DU TAR SNÖRÖJNINGSUPPDRAG?

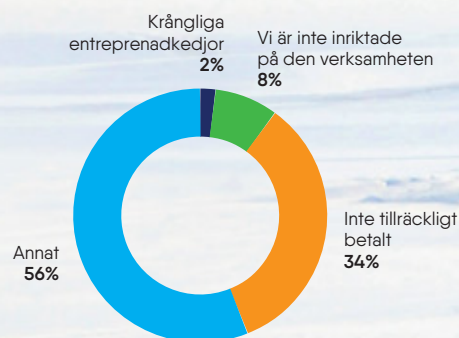

Bas: 37

Bland de som inte tar snöröjningsuppdrag menar en tredjedel att det beror på att det inte är tillräckligt betalt. Knappt 1 av 10 uppger att de inte är inriktade på den typen av verksamhet. En stor andel, 56 procent, uppger att det är andra orsaker, däribland:

- Har inga maskiner för snöröjning
- Tidiga morgnar och trött personal
- Har för mycket att göra
- Inte så mycket snö längre
- Konstiga och dåliga avtal
- Tröttnade på det

VARFÖR TAR DU INTE DESSA UPPDRAG?

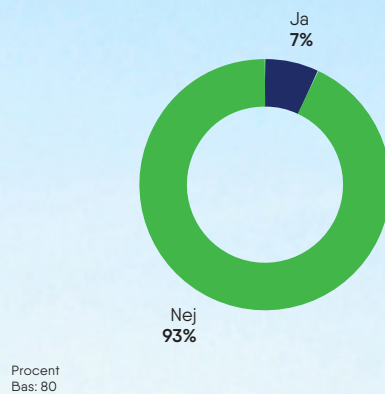

Procent
Bas: 42

Vid förra undersökningen var det hälften som övervägde att ta snöröjningsuppdrag framöver. I årets undersökning var det endast 7 procent som överväger att ta snöröjningsuppdrag framöver.

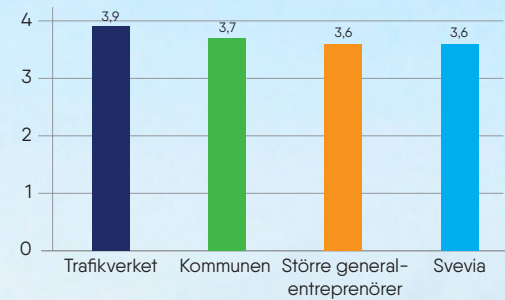
De huvudsakliga skälen till att inte bjuda på snöröjningsuppdrag är att det är dålig ersättning eller att man inte har maskiner till detregionerna.

KOMMER NI ATT ÖVERVÄGA ATT BJUDA PÅ SNÖRÖJNINGSUPPDRAG FRAMÖVER?

De intervjuade har också fått ta ställning till vilka kunder som det är bäst att arbeta med. De fick svara på en skala mellan 1-5, där 5 är bäst. Svaren visar att man föredrar att arbeta med Trafikverket (medelvärde på 3,9). På andra plats kommer kommuner (medelvärde 3,7, samma som vid förra undersökningen) och på tredje plats kommer större generalentreprenörer och Svevia (medelvärde 3,6). I jämförelse med förra årets undersökning bedömer företagen Trafikverket mer positivt, medan större generalentreprenörer värderas något mer negativt.

VILKA KUNDER ÄR BÄST ATT JOBBA MED

REGIONALA TABELLER

Region 1 (nord)

INFRASTRUKTURINVESTERINGAR 2019-KV 1-2 2021,
PROGNOS 2021-2023. MKR, 2020 ÅRS PRISER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Väg	4 289	3 575	1 802	+15%	-10%	+8%
Hamn-flygplats	250	37	7	+600%	+100%	-25%
Järnväg	533	636	551	+250%	-15%	+75%
Totalt	5 072	4 248	2 360	+55%	-5%	+30%

Källa: Bygghälsa, NAVET Analytics

BOSTADSBYGGANDE 2019-KV 1-2 2021,
PROGNOS 2021-2023. PÅBÖRJADE LÄGENHETER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Småhus	600	551	603	+25%	+5%	+5%
Flerbostadshus	1 693	3 435	2 407	-15%	+5%	-5%
Totalt	2 293	3 986	3 009	-7%	+7%	-1%

Källa: SCB

Region 2 (mitt/öst)

INFRASTRUKTURINVESTERINGAR 2019-KV 1-2 2021,
PROGNOS 2021-2023. MKR, 2020 ÅRS PRISER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Väg	8 470	6 069	3 482	0%	+75%	-20%
Hamn-flygplats	404	103	54	+400%	+50%	+50%
Järnväg	1 898	3 564	923	-40%	+15%	+100%
Totalt	10 772	9 736	4 459	-10%	+60%	+5%

Källa: Bygghälsa, NAVET Analytics

BOSTADSBYGGANDE 2019-KV 1-2 2021,
PROGNOS 2021-2023. PÅBÖRJADE LÄGENHETER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Småhus	3 787	3 553	3 311	+10%	+15%	0%
Flerbostadshus	16 104	16 616	15 803	+20%	-10%	+10%
Totalt	19 891	20 169	19 113	+17%	-5%	+5%

Källa: SCB

Region 3 (väst)

INFRASTRUKTURINVESTERINGAR 2019-KV 1-2 2021, PROGNOIS 2021-2023. MKR, 2020 ÅRS PRISER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Väg	5 123	4 732	2 660	-15%	+30%	+45%
Hamn-flygplats	426	832	127	-5%	+30%	-75%
Järnväg	7 827	1 912	2 156	+40%	+70%	-5%
Totalt	13 376	7 476	4 942	0%	+45%	+12%

Källa: Bygghälsa, NAVET Analytics

BOSTADSBYGGANDE 2019-KV 1-2 2021, PROGNOIS 2021-2023. PÅBÖRJADE LÄGENHETER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Småhus	2 966	2 679	2 697	+20%	+5%	0%
Flerbostadshus	9 578	11 663	8 230	-5%	0%	+5%
Totalt	12 544	14 342	10 927	-1%	+2%	+3%

Källa: SCB

Region 4 (södra)

INFRASTRUKTURINVESTERINGAR 2019-KV 1-2 2021, PROGNOIS 2021-2023. MKR, 2020 ÅRS PRISER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Väg	2 584	3 642	2 581	-5%	+60%	+5%
Hamn-flygplats	226	1 008	175	-80%	-15%	+10%
Järnväg	706	3 859	951	-60%	+30%	+75%
Totalt	3 515	8 509	3 707	-40%	+50%	+20%

Källa: Bygghälsa, NAVET Analytics

BOSTADSBYGGANDE 2019-KV 1-2 2021, PROGNOIS 2021-2023. PÅBÖRJADE LÄGENHETER

Sektor	2019	2020	Kv 1-2 2021	P2021	P2022	P2023
Småhus	3 286	3 055	2 925	+15%	+10%	0%
Flerbostadshus	10 567	9 829	9 896	+20%	-5%	+5%
Totalt	13 853	12 884	12 822	+20%	0%	+3%

Källa: SCB

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 000 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna

Box 1609, 111 86 Stockholm

Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden nov – dec 2021.

Följande personer från NAVET Analytics har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- ▶ Jens Linderoth
- ▶ Magnus Klein
- ▶ Patrik Wikman
- ▶ Michelle Andersson

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- ▶ Jörgen Eriksson, Tf Opinions- och kommunikationschef/pressansvarig